

LIETUVOS RESPUBLIKOS
GYVŪNŲ GEROVĖS IR APSAUGOS ĮSTATYMO NR. VIII-500 3 IR 4 STRAIPSNIŲ
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO BEI ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ
KODEKSO 346 STRAIPSNIO PAKEITIMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos gyvūnų gerovės ir apsaugos (toliau – Gyvūnų gerovės ir apsaugos) įstatymo 3 ir 4 straipsnio pakeitimo projekto bei Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio pakeitimo projekto rengimą paskatino vis dar paplitusi praktika dresūroje naudoti skausmą ir baimę keliančias priemones (dygliuoti, smaugiameji, elektriniai atkakliai) ir veiksmus (judesiais, gestais, garso priemonėmis ir kitais būdais).

Nors skausmo ir baimės sukėlimas dresūros, mokymu metu šiandien, pagal galiojančius teisės aktus traktuojamas kaip žiaurus elgesys su gyvūnu, tačiau tai sukeliančias priemones ir metodus daugelis Lietuvoje veikiančių dresuotojų bei gyvūnų šeimininkų aktyviai naudoja.

Tarptautinės veterinarų organizacijos rekomenduoja atsisakyti dresūroje naudoti dygliuotus, smaugiamuosius, elektrinius atkaklius.

Elektriniai atkakliai su elektrošoku yra uždrausti Danijoje, Norvegijoje, Švedijoje, Austrijoje, Šveicarijoje, Slovėnijoje, Vokietijoje, Jungtinėje Karalystėje. Griežti, dygliuoti atkakliai taip pat draudžiami Norvegijoje, Danijoje, Švedijoje, kai kuriuose Ispanijos regionuose.

Šunų elgesio tyrimai¹ rodo, kad dresūros metu naudojant elektrošoko priemones, sukeliama ne tik trumpalaikė neigiamos reakcijos (nuleista galva, inkštimas, lojimas, cypimas, vengimas, agresyvumas, lekavimas), kurios rodo stresą, baimę ir skausmą, bet ir turi ilgalaikį poveikį. Tokiu būdu dresuojami šunys net ir nenaudojant elektrošoko vėliau jaučia stresą, nerimą: pasikeičia jų reakcija, kūno laikysena.

Griežtų arba dygliuotų atkaklių naudojimas gali šuniui padaryti nepataisomą ne tik fizinę, bet ir psichinę žalą. Užspaudus kaklą, šuniui gali išsivystyti daugybė psichinio ir fizinio pobūdžio sutrikimų: depresija, odos problemos, įvairios alergijos, plaučių ir širdies veiklos sutrikimai, virškinimo sutrikimai, ausų ir akių būklės pakitimai, skydliaukės funkcijų sutrikimas, didėja vėžio rizika. Taip pat pastebėta, kad dygliuoto atkaklio naudojimas didina konfliktą tarp šuns ir šeimininko.

Įrodyta², kad šuo, mokomas negatyvios motyvacijos principu (fizinėmis, žodinėmis bausmėmis ir minėtais atkakliais), netampa paklusnesnis už šunį, mokomą pozityvios motyvacijos principu. Pastebima, kad negatyvių dresūros metodų naudojimas gali sukelti probleminį šuns elgesį. Mokslininkai siūlo dresuotojams, šunų savininkams rinktis pozityvias dresūros priemones. Pozityviai dresūrai šiandien taikomos tokios priemonės kaip specialios liemenės, klikeriai, platūs atkakliai, kurie nesukelia gyvūnams skausmo, streso ir baimės.

¹ Training dogs with help of the shock collar: short and long term behavioural effects. Matthijs B.H.Schilder^bJoanne A.Mvan der Borg^a: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S016815910300248X>

² Does training method matter? Evidence for the negative impact of aversive-based methods on companion dog welfare. Ana Catarina Vieira de Castro, Danielle Fuchs, Gabriela Munhoz Morello, Stefania Pastur, Liliana de Sousa, I. Anna S. Olsson. <https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0225023>

Lietuvos Respublikos Gyvūnų gerovės įstatymo 3 ir 4 straipsnio pakeitimo projekto ir Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio pakeitimo projekto tikslas – efektyviau užtikrinti gyvūnų gerovę, kuri susijusi su jų mokymu, dresūra ir jos metu naudojamomis priemonėmis bei veiksmais.

Šiam tikslui įgyvendinti išsikelti šie uždaviniai:

1. Administracinių nusižengimų kodekse numatyti administracinę atsakomybę už disponavimą ir prekyba dygliuotais, elektriniais, smaugiamaisiais antkakliais.
2. Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymo pataisomis pavesti Žemės ūkio ministerijai, suderinus su Vidaus reikalų ministerija, Krašto apsaugos ministerija, Finansų ministerija bei Teisingumo ministerija, nustatyti ir tvirtinti tarnybinių šunų specialiųjų dresavimo priemonių prekybos taisykles ir leidimų jas įsigyti bei naudoti tvarką.
3. Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymo pataisomis numatyti, kad Žemės ūkio ministerija nustato išimtinius atvejus, kada leidžiama prekiauti ir disponuoti dygliuotais, elektriniais ir smaugiamaisiais antkakliais pagal Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro patvirtintas prekybos specialiosiomis tarnybinių šunų dresavimo priemonėmis taisykles.
4. Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymo pataisomis įtvirtinti nuostatą, kad prekyba ir disponavimas dygliuotais, elektriniais ir smaugiamaisiais antkakliais be leidimo asmenims užtraukia administracinę atsakomybę.
5. Papildyti ir išplėsti reglamentavimą, susijusį su tuo, koks elgesys su gyvūnais, jų mokymų ir dresūros metu yra laikomas žiauriu elgesiu. Siekiama patikslinti, kokios priemonės bei veiksmai dresūros metu traktuotini kaip žiaurus elgesys su gyvūnu.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projekto iniciatorius – Lietuvos Respublikos Seimo narys Linas Jonauskas.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Šiuo metu Lietuvoje leidžiama naudoti dygliuotus, smaugiamuosius, elektrinius antkaklius gyvūnų mokymui bei dresūrai. Jos nedraudžiamos nei profesionalioje dresūroje (dresūrose mokyklose), nei individualiam naudojimui. Šias priemones galima lengvai įsigyti gyvūnų prekių parduotuvėse.

Nors Administracinių nusižengimų kodekse numatoma atsakomybė už žiaurų elgesį su gyvūnais, tačiau nesant aiškaus baimę ir skausmą sukeliančių priemonių bei veiksmų apibrėžimo, dygliuotų, smaugiamųjų, elektrinių antkaklių, kai kurių baimę ir skausmą sukeliančių veiksmų naudojimas gyvūnų dresūroje netraktuojamas kaip žiaurus elgesys su gyvūnais.

1. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymo 3 straipsnio 4 dalies 4 punkto pataisomis siūloma pavesti Žemės ūkio ministerijai, suderinus su Vidaus reikalų ministerija, Krašto apsaugos ministerija, Finansų ministerija bei Teisingumo ministerija, patvirtinti prekybos specialiosiomis tarnybinių šunų dresavimo priemonėmis taisykles ir leidimų įsigyti bei naudoti šias priemones išdavimo tvarką. Tokiu būdu, suteikiama galimybė numatyti galimas išimtis, kurios gali būti taikomos išskirtinai specialaus parengimo tarnybinių šunų dresūrai.

Siūloma, Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymo 3 straipsnio 4 dalį papildžius nauju 5 punktu, įtvirtinti nuostatą, kad Žemės ūkio ministerija nustato išimtinius atvejus, kada leidžiama prekiauti ir disponuoti dygliuotais, elektriniais ir smaugiamaisiais antkakliais pagal Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro patvirtintas prekybos specialiosiomis tarnybinių šunų dresavimo priemonėmis taisykles.

Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymo 4 straipsnio papildymu nauja 6 dalimi siūloma numatyti, kad prekyba ir disponavimas dygliuotais, elektriniais ir smaugiamaisiais antkakliais be leidimo asmenims užtraukia administracinę atsakomybę.

Išplečiamas ir patikslinamas Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymo 4 straipsnio 2 dalies 12 punktas, kuriame nurodoma, kad žiaurus elgesys su gyvūnais yra gyvūnų mokymas ir dresavimas sukeltas jiems skausmą ir baimę, naudojant dirbtinai žalojančias ar skausmą, kančią sukeliančias priemones (dygliuotus, elektrinius, smaugiamuosius antkaklius, elektrines, chemines, galūnių judrumą varžančias priemones ir kitas priemones, išskyrus šunų mokymo ir dresavimo priemones, naudojamas Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro valdymo srities statutinėse įstaigose ir Krašto apsaugos ministerijai pavaldžiose įstaigose, kurios pagal joms priskirtas funkcijas naudoja ir ruošia tarnybai specialios paskirties tarnybinius šunis, siekdamos užtikrinti ir įgyvendinti valstybei reikalingas funkcijas bei parengti tarnybinius šunis), atliekant stresą sukeliančius veiksmus (judesiais, gestais, garso priemonėmis ir kitais būdais).

Taip pat Administracinių nusižengimo kodekso 346 straipsnio 20 ir 21 dalies pakeitimu siūloma įtvirtinti nuostatą, kad disponavimas ir prekyba dygliuotais, elektriniais, smaugiamaisiais antkakliais užtraukia baudą asmeniui nuo penkiasdešimt iki šimto penkiasdešimt ir juridinių asmenų vadovams ar kitiems atsakingiems asmenims – nuo vieno tūkstančio dviejų šimtų eurų iki dviejų tūkstančių dviejų šimtų eurų. Taip pat numatoma, kad administracinis nusižengimas, padarytas pakartotinai, užtraukia baudą asmeniui nuo šimto penkiasdešimt iki trijų šimtų eurų ir juridinių asmenų vadovams ar kitiems atsakingiems asmenims – nuo dviejų tūkstančių dviejų šimtų eurų iki trijų tūkstančių dviejų šimtų eurų.

Tikimasi, kad siūlomos Gyvūnų gerovės ir apsaugos bei Administracinių nusižengimų kodekso pataisos padės sumažinti žiauraus elgesio su gyvūnais atvejų skaičių, skatins pozityvią dresūrą.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta.

Neigiamų priimto įstatymo pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimtas įstatymo projektas neigiamos įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės. Tikimasi, kad įsigaliojusios Gyvūnų gerovės ir apsaugos bei Administracinių nusižengimų pataisos padės efektyviau spęsti žiauraus elgesio su gyvūnais atvejus, susijusius su jų dresūra, sukurti palankią gyvūnų gerovei aplinką.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Priimtas Įstatymo projektas neturės įtakos verslo sąlygoms ir jų plėtrai.

8. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios:

Reikės pakeisti Lietuvos Respublikos gyvūnų gerovės ir apsaugos bei Administracinių nusižengimų kodeksą. Žemės ūkio ministerija, suderinusi su Vidaus reikalų ministerija, Krašto

apsaugos ministerija, Finansų ministerija ir Teisingumo ministerija, turės parengti ir patvirtinti prekybos specialiosiomis tarnybinių šunų dresavimo priemonėmis taisykles ir leidimų išgyti bei naudoti šias priemones išdavimo tvarką.

9. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas atitinka Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo ir Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimus.

10. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projektas neprieštaruja Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisės aktams.

11. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Lietuvos Respublikos Vyriausybė arba jos įgaliota institucija.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymo įgyvendinimui biudžeto lėšų neprireiks.

13. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Nėra gauta.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

„Gyvūnų gerovė“, „Gyvūnų dresūra“, „Gyvūnų teisės“, „Žiaurus elgesys su gyvūnais“, „Elektriniai antkakliai“, „Smaugiamieji antkakliai“, „Dygliuoti antkakliai“.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.

Teikia Seimo narys Linas Jonauskas